

Hodimir Sirotković, ULOGA VINODOLSKE OBITELJI MAŽURANIĆ U PRAVNOJ, TE POLITIČKOJ I KULTURNOJ POVIJESTI HRVATSKOG NARODA, Rad HAZU 465, knj. XXXII, Društvene znanosti, Zagreb 1993, str. 151-170, p. o.

U hrvatskoj historiografiji, a posebno u pravnoj povijesnoj znanosti zapaženo mjesto zauzima akademik Hodimir Sirotković, redoviti član HAZU i umirovljeni redoviti profesor Pravnoga fakulteta u Zagrebu. Rođen je u Splitu, a završio je klasičnu gimnaziju u rodnome gradu, dok je pravo diplomirao i doktorirao u Zagrebu. Isticao se u radu na fakultetu te na zagrebačkom Sveučilištu uopće, u andragoškim ustanovama i udruženjima, u znanstvenim i stručnim institucijama i društvima, a ističe se i danas posebice u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Dobio je niz priznanja, pa tako i za rad na znanstvenome polju. Naime, osim što je predavao na nizu naših i stranih fakulteta, dr. Sirotković je objavio i velik broj znanstvenih i stručnih radova, i to u šest osnovnih područja kojima se bavio, a zadiru uglavnom u povijest i pravnu povijest hrvatskih zemalja u 19. i 20. stoljeću, te u područje obrazovanja. Tako taj znanstvenik istražuje i piše o ustavnom položaju Hrvatske i o organizaciji uprave u 19. i 20. st., o hrvatskoj politici, o federativnoj misli, o visokom školstvu i o andragoškim problemima. Autor je ili koautor više knjiga te stotinjak znanstvenih i stručnih radova.

U okviru te znanstveno-izdavačke produkcije osobito mjesto zauzima Sirotkovićevo zanimanje za novljansku obitelj Mažuranić. Nekih od njezinih pripadnika, napose bana Ivana, doticao se u više svojih pravno-povijesnih radova, posvećujući im veću ili manju pažnju, u skladu s temom koju je obrađivao. Međutim, prof. Sirotković dao je i zaseban rad posvećen Mažuranićima, pod naslovom "Uloga vinodolske obitelji Mažuranić u pravnoj, te političkoj i kulturnoj povijesti hrvatskog naroda" (Rad HAZU, sv. 465, knj. XXXIII, Društvene znanosti, poseban otisak, Zagreb 1993., 151-168, s uvodnim sažetkom na hrvatskome i rezimeom na engleskom jeziku). U njoj opsežno i cjelovito prvi u nas govori o Mažuranićima kao obitelji te o pojedinim njezinim pripadnicima.

U dugoj hrvatskoj povijesnici ističe se i niz hrvatskih obitelji, poput općepoznatih Zrinskih (Bribirski, Šubići), Frankopana (knezovi Krčki), Jelačića itd. Svakako, među građanskim obiteljima postali su zaslužni i pojedinci iz obitelji Mažuranić, pa i u tolikom broju i s toliko znamenitih članova da se ta obitelj jedina može uspoređivati s navedenim feudalnim porodicama.

Prema obiteljskoj predaji prvi trag Mažuranića treba tražiti u Splitu, u 14. stoljeću. U vrelima je prvi spomenut Ivan u 16. st., i to kao krajiški "konjik". Njegov sin stanuje u Novom Vinodolskom. Prvi istaknuti Mažuranić bio u 17. i 18. st. Antun, koji ne samo da je prvi iz te obitelji bio pismen već je bio i naslovni kanonik modruški. Štoviše, već je i on imao umjetničkoga dara koji će krasiti i niz drugih članova obitelji; naime, taj svećenik bio je likovno nadaren te je autor niza skulptura. Veliku pažnju, međutim, počela su na sebe u 19. st. svraćati trojica od petero braće, Antun, Ivan i Matija, pa osobito prvoj dvojici H. Sirotković u svojoj studiji i pridaje više mjesta. Antun je bio pravnik te srednjoškolski profesor i ravnatelj gimnazije, ali je dubok trag ostavio kao filolog i pisac, kao prevoditelj i priređivač djela istaknutih hrvatskih pisaca. Hrvatski je narodni preporoditelj i bitno je utjecao na oblikovanje hrvatskoga književnog jezika. Ivan, pak, poznati je političar i "ban-pučanin", a nadasve slavan pjesnik. I on je bio pravnik te je snažno utjecao na

razvoj hrvatskoga političkoga, ali i kulturnoga i pravnoga života. Toliko je poznat da nije potrebno više o njemu govoriti, ali valja istaknuti Sirotkovićev napor da Ivana Mažuranića osvijetli i kao pravnoga stručnjaka o čemu se malo pisalo u posebnim radovima. Sirotković je s pravom posvetio najviše pažnje njemu, njegovu životu, djelu na pravnome polju i u politici, potom kao hrvatskome kancelaru u Beču i hrvatskome potkralju - prvome banu koji nije bio plemićkoga roda. Autor je više pažnje dao i Vladimiru, jednome od sedmero Ivanove djece. I on je bio pravnik, štoviše, osobito se i istaknuo na tome području, pa je bio predsjednik Banskoga stola, ali svratio je na sebe poglede i kao znanstvenik, napose u pravnoj povijesti, postavši i predsjednikom Jugoslavenske (danas Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti.

Autor je u okviru pete cjeline svoje radnje upozorio na to da su Mažuranići dali još četiri pravnik, od kojih je Milutin bio zastupnik Hrvatskoga sabora i etnolog, Želimir predsjednik Senata Kraljevine Jugoslavije, a Boško je, pored ostaloga, radio i u Titovu uredu; jedini je pravnik Vlatko "zastranio": bio je slikar i mačevalac. Zatim je H. Sirotković upozorio na ostale Mažuraniće, među kojima je i banov brat Matija, inače kovač, autor znamenite knjige "Pogled u Bosnu" u razdoblju hrvatskoga narodnog preporoda. Njegov sin Vladimir Fran bio je još poznatiji od oca kao književnik. Liječnik i političar bio je Bogoslav, zastupnik Hrvatskoga sabora, dok je Božidar bio, pored ostaloga, adutant kraljice Marije Karađorđević. Od ženskih pripadnica zasebno mjesto ima samo banova unuka Ivana (udana Brlić), znamenita književnica, koja je, usto, bila i prva žena dopisni član naše Akademije.

Hodimir Sirotković popratio je svoj rad sa šezdeset bilježaka, dajući tako pouzdani biografski uvid u život i djelovanje svih znamenitih, zaslužnih i poznatijih Mažuranića iz Novoga Vinodolskoga. Kao što je općenito poznato - nije običaj u nas da se objavljuju biografije građanskih, već uglavnom feudalnih obitelji. No, uloga novljanskih Mažuranića zaista je toliko velika i njihovo značenje toliko visoko za hrvatski narod u nizu desetljeća, a život toliko sadržajan, da je očito i iz ove studije H. Sirotkovića kako bismo adekvatnu pažnju trebali pridati i nekim drugim građanskim obiteljima čiji su pripadnici bitnije utjecali na politički, kulturni i drugi život hrvatskoga pa i drugih naroda. Stoga je ova nova radnja H. Sirotkovića poučan primjer kako treba raditi i zasigurno će biti poticajna za druge istraživače. U tome je smislu zahvalan tome autoru i potpisani, koji je na sličan način obradio rad o istarskoj obitelji Mandić. Uvjeren sam da će radnja Hodimira Sirotkovića i dalje imati sljedbenike.

Petar Strčić

Hrvoje Matković, SVETOZAR PRIBIČEVIĆ, IDEOLOG, STRANAČKI VOĐA,
EMIGRANT, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 1995., 330 str.

Dr. Hrvoje Matković našoj kulturnoj i stručnoj javnosti dobro je poznat kao autor koji zauzima ugledno mjesto među našim najboljim poznavateljima hrvatske povijesti prve polovice XX. stoljeća. Posebno je zanimanje izazvala njegova nedavno objelodanjena Povijest NDH.

U ovoj se knjizi Matković pozabavio biografijom S. Pribičevića, političara čija je uloga bila presudna pri stvaranju Kraljevstva SHS i ulasku Hrvatske u tu državnu zajednicu. Pred nama je tako cjelovit politički životopis Svetozara Pribičevića.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS

Ivan KAMPUŠ

Ivica PRLENDER

Tomislav RAUKAR

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu
Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ul. Ivana Lučića 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 140 kuna

Izdanje časopisa sufinancira
Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Garićgradska 6 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, travanj 1997.